

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta. — Gospod s Kamna. — Štajerske učiteljske organizacije. — Zborovanja »Saveza hrv. učiteljskih društev«. — Kritikujoči glasovi. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Poziv.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta.

Dolgo in skrbno gojena želja našega naprednega učiteljstva, ustanoviti si po zgledu hrvaških tovarišev svoj lastni denarni zavod, se bliža realizovanju. V uradnem listu »Laibacher Zeitung« smo čitali te dni to-le obvestilo:

Firm. 700.

Zadr. III. 162/1.

Razglas.

Vpisala se je v zadrudni register firma:

Hranilnica in posojilnica učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Zadruga se opira na pismena pravila z dne 31. maja 1904, ima svoj sedež v Ljubljani in namen:

- 1.) Svojim zadrudnikom s prevzetjem deležev dajati priložnost, da svoje prihranke nalagajo in
- 2.) istim dajati s kolikor moči ugodnimi in cenimi pomoji posojila.

Delež znaša 50 K.

Vsak zadrudnik jamči za slučaj, da nastane v letni bilanci izguba, s svojimi deleži. Ako pa napove zadruga konkurz ali ako zadruga likvidira, pa še z daljnim zneskom v enaki višini.

Zadrudno načelstvo tvori 6 članov, ki jih voli občni zbor na dobo 3 let. Takoj po volitvi se zbero člani načelstva ter volijo za dobo enega leta iz svoje sredine načelnika, njegovega namestnika in blagajnika.

Za dobo enega leta voli občni zbor dva namestnika. Člani prvega načelstva so:

- 1.) Štefan Primožič, vodja ustanovnega zavoda za gluhoneme v Ljubljani, načelnik;
- 2.) Ivan Bernot, učitelj v Ljubljani, načelnikov namestnik;
- 3.) Alojzij Kecelj, učitelj v Ljubljani, blagajnik;
- 4.) Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani, član načelstva;
- 5.) Juraj Režek, učitelj v Ljubljani, član načelstva in
- 6.) Vita Zupančič, učiteljica gluhonemih v Ljubljani, član načelstva.

Firma se piše tako, da se podpišeta pod tiskano ali od kogarkoli pisano zadrudno firmo načelnik ali njegov namestnik in še drugi član načelstva.

Vse objave zadruge se izvrše ali po šolskih časopisih ali pa po posebnih objavah do vseh zadrudnikov.

K občnemu zboru se imajo povabiti vsi zadrudniki najmanj 8 dni poprej z objavljenjem dnevnega reda.

Ljubljana, dne 4. avgusta 1904.

S tem je dobila naša osnova uradno-zakonito lice, in z Novim letom začne naša hranilnica in posojilnica poslovati.

Mi gojimo v njeno uspevanje najlepše nade in smo prepričani, da se napredno učiteljstvo nikoli ne pokesa, da se je odločilo do tega koraka.

Naše prepričanje je bilo vedno, da bomo močni in nepremagljivi na zunaj, kadar se popolnoma ojačimo in učvrstimo v sebi. Iz notranje čistosti in zavesti zdravega in jakega jedra naj izhaja naša zunanja moč!

Tudi to izpolnitev organizacije naprednega učiteljstva je rodila skrajna potreba in neznosna sila, ki ječi pod njo vse naše učiteljstvo. Z ustanovitvijo svoje hranilnice in posojilnice smo si ustanovili krepko oporo, ki bo našim tovarišem-trpinom tolažilno sredstvo v mnogih bridkih časih, a tistim, ki imajo pod palcem kaj pristradanega in pritrganega, pripomoček, da si plodonosno nalagajo krvave svoje prihranke. In kar je največ vredno: Vsi čisti prebitki ostanejo zopet nam, da jih bomo zopet lahko obrnili v prid samim sebi, oziroma »Učiteljskemu konviktu«, ki bo varno ognjišče in skrben namestnik ljube očetove hiše našim sirotam in otrokom.

S tem dvojim, s hranilnico in posojilnico ter z »Učiteljskim konviktom«, je prisojen organizaciji naprednega našega učiteljstva višek idealnega njegovega stremjenja. Mi prostodušno priznavamo temu idealnemu naporovanju, temu vzvišenemu prizadevanju vse spoštovanje, in navdaja nas iskren ponos in sladko zadoščenje, da se moremo bojevati v svojem listu za čast in pravice takega učiteljstva.

Svoje čitatelje vabimo, naj se z zaupanjem zatekajo do našega denarnega zavoda, zlasti se jih naj čim več oglasi za deleže, ki jih lahko odplačajo tudi v mesečnih obrokih (po 5, 10, 15, 20 itd. kron).

Kakor čujemo, je imela naša hranilnica in posojilnica že sedaj lepe ponudbe, toda — žal morala jih je odkloniti,

ker še ni bila registrovana. V teh mesecih do Novega leta bo pa vse najlepše urejeno in vse pripravljeno, da stopi z Novim letom tudi naše napredno učiteljstvo za korak naprej v novo življenje!

Gospod s Kamna.

II.

Kakor smo pričakovali, tako se je zgodilo: Na naš zadnji članek nam je dal »Slovenec« tak odgovor, kakršnih smo dobili že obilo od njega. Dne 11. avgusta je zapisal »Slovenec« tudi te besede: »... A liberalno učiteljstvo je tako propadlo, da več ne razloči, kaj je zanj ugodno in kaj ne. Kakor ose so se spravili ti »kulturonosci« nad gospoda Šukljeta in »Učit. Tovariš«, stanovsko glasilo teh ljudi, na impertinenten način osebno napada in sramoti g. Šukljeta za njegovo delo. Ti ljudje si dajejo s tem najjasnejše izpričevalo, da niso vredni nobenih drugih dobrot, kakor jih imajo od liberalne stranke, namreč da delajo politično tlako za liberalne mogotce, ki jih plačujejo s frazami in pouličnimi zabavljicami »Slov. Naroda.« Tudi prav! Če ste bolj zadovoljni s tem, si kranjska dežela lahko prihrani tisočake, ki vam jih je namenjena dati!»

To je tista »Slovenčeva« stara manira: Revolver na prsi! Lezi mi k nogam kakor pretepeni pes, ali pa te naj vzame vrag!

Pa nas naj vzame vrag, toda k nogam, ki že sedaj gazijo po naši časti in po našem ugledu, ne bomo legali nikdar in nikoli!

Vprašamo: Kje je pa tisti impertinenten način osebnega napadanja in sramotenja njega vzvišenosti gospoda dvornega svetnika v p.ž! — V svojem članku smo navedli zgolj to, kar nam hrani faktov naša domača politiška zgodovina, ki so neovrgljivi, torej resnični. Nihče ne more trditi, da je »Slovenec« še pred par leti hvalil in povelečeval gospoda s Kamna, ker mu je bil nasprotnik v mišljenju in delovanju, kakor mu je nasprotnik v mišljenju še dandanes, kadar govori samemu sebi odkrito besedo. Nihče ne more trditi, da je bil Šuklje pobratim Šušteršičev v tistih polpreteklih časih, ko je priobčeval v »Slovenskem Narodu« ostre, naravnost proti njemu naslovljene članke »Recontra«. In vsi slovenski javnosti je dobro znano, kdo je bil Šukljetu najhujši nasprotnik, ko je snoval na Dunaju »Jugoslovanski klub.« — Vse to in še marsikaj je gola istina. Gola istina je n. pr. tudi dejstvo, da se danes odmičejo od dvornega svetnika Šukljeta vsi tisti njegovi prijatelji, ki so ga z mnogim trudom in obilnimi žrtvami spravili na površje ter mu pripomogli do sijajne kariere. Gola istina je nadalje, da se je oniisti Šuklje, zaveznik in prijatelj mož odločno naprednega mišljenja, ki so mu priborili mandate, obrnil do njih, ko je dosegel, kar je hotel, ter stopil v zavezo s tistimi, ki jih danes brez prestanka sramote, zaničujejo in jim kradejo ime in poštenje. Naj ovrže kdorkoli vse to, če more! Naj reče kdorkoli, ako ni res, da se je izvršil v Šukljetu ves notranji preobrat samo zategadelj, ker mu diši mesto deželnega glavarja?

Vsa ta resnična dejstva vendar ne morejo biti impertinentni napadi in impertinentna sramočenja. Ako pa so, potem je impertinentno tudi to, čemur veljajo!

Impertinentnost tudi ni, ako se drznemo protestovati proti očitaniu gospoda dvornega svetnika, da so naše zahteve glede izboljšanja učiteljskih plač — pretirane. Prote-

stovali smo proti takemu očitaniu celo takrat, ko jih je moral tako imenovati tedanji poročevalec in narodno-napredni poslanec v deželnem zboru, pa protestujemo tudi sedaj, ko jih tako imenuje gospod s Kamna. Prosimo odgovora: Zakaj pa so naše zahteve pretirane? Ali niso utemeljene v § 55. drž. šol. zakona? Ali nima tudi ta paragraf Najvišje sankcije? Ali je zato, ker govori o učiteljskih plačah, manj vreden, nego so paragrafi, ki govore n. pr. o učiteljskih dolžnostih ali zakon, ki določa prejemke upokojenim dvornim svetnikom? Ali je pa morda učiteljstvo po mnenju gospoda Šukljeta manj važen stan nego so uradniki XI.—IX. plačilnega razreda? Ali nam pa morebiti naše študije odrekajo pravico, da ne smemo zahtevati poštenega kruha? Seveda: vsak izmed nas ni bil »Vorzugsschüler« Ivanetičeve, od Šukljeta proslavljane šole, vendar pa ima dovolj znanja za svoj poklic, sicer bi ne dobil izpričevala c. kr. učiteljskega niti c. kr. izpraševalne komisije.

Kako je pa z drugimi? Žandarmerijski postajevođa ali vojaški narednik, ki nimata več nego 4 razrede ljudske šole, v kateri plačilni razred prideta, ko prestopita v državno službo? V XI.—IX! In gospodje pri davkariji — v katerem plačilnem razredu so? — V XI.—IX! — Toda če razumemo prav gospoda s Kamna, ne sme ljudski učitelj tako visokol! Tako mnenje je vendar vsaj toliko vredno, da proti njemu protestujemo, pa če je to gospodom okolo »Slovenca« všeč ali ne. Toliko samozavesti in stanovskega ponosa imamo še, da vemo, koliko veljamo in koliko je vredno naše delo!

Z obžalovanjem moramo tudi priznati, da ni gospod s Kamna v svojih člankih prav citiral naših prošenj. Zakaj kje smo zahtevali, da se naj že provizorično učiteljstvo uvrsti takoj v XI. plačilni razred?

Da bi nas prevzela država popolnoma v svoje oskrbovanje, res ni upanja, ker so temu nasprotni vsi avtonomisti, pa tudi poljsko, češko in nemško učiteljstvo samo. Kdor pa je pazno prebiral naš list zlasti zadnja leta, ve dobro, da smo obilokrat že kritikovali razmerje, ki vlada med državo in deželo, oziroma med šolstvom, rekoč, da ima država vse pravice, a nobenih dolžnosti. Vprašamo tudi danes: Kaj bi ne mogla in ne morala prispevati država v posamezne deželne šolske zaklade? Četudi nas popolnoma ne prevzame država, ali bi pa ne mogli deželni zbori sami skleniti zakonskega načrta, sličnega onemu državnega zakona?

Iz navedenega je razvidno, da Šuklje naših peticij za izboljšanje plač ali ne razume ali jih noče razumeti ali pa jih je bral le prepovršno!

Zanimiv je tudi ta-le odstavek Šukljetovega članka v »Slovenca« z dne 30. pret. mes.:

»In kaj je stara šola, katera je seveda tudi imela svoje hude nedostatnosti, naposled stala deželo?! Oglejte si n. pr. računski zaključek normalno-šolskega zaklada iz leta 1867. in videli bode, da je cela čista potrebščina za ljudsko šolstvo na Kranjskem znašala pred 37 leti zgolj 6977 gl. = 13954 K, pri katerih so celo že všeti troški za učiteljske pokojnine. Zadnji računski zaključek normalno-šolskega zaklada in zaklada za učiteljske pokojnine za l. 1901. kaže nam izdatke v znesku 955.241 kron, oziroma 97.742 K, tedaj skupaj 1.052.983 kron. Ako od te kosmate potrebščine odtegnemo dohodke obeh zakladov, kateri so l. 1901. znašali 40.735 K, oziroma 26.131 K, tedaj skupaj 66.866 K, preostane vendar še čistih troškov za ljudsko